

א' ב' שבפרשה

רעיון ומוסר השכל בדרך משל ונמשל הנלמד מהפרשה
מבארם של רבותינו מפרשי התורה, בעלי המוסר וההסידות.

המטרה איננה מקדשת את האמצעים!

הרב אהרן רכניצר

הנסיבות שהביא אותם הפעם כן לערוך בחירות. גדליה מיד עצר אותם ואמר: "מורי ורבותי תעצרו כאן. לא אתמודד לתפקיד" סתם ולא פירש.

יום למחרת נקרא גדליה לביתו של המרא דאתרא ר' שמואל ברוך גנדל שליט"א, כשנכנס לביתו של הרב ראה פתאום שכל חברי הקהילה יושבים שם, הוא מיד הבין שהוא עומד להיות תחת מכש לחצים שלא יתנו לו מנוס והוא יהיה חייב לקבל על עצמו את התפקיד, אך הוא נרתע לאחור ונכנס ובירך את הרב והחברים שישבו שם.

ר' גדליה, פנה אליו הרב ברוך "אתה בוודאי מבין לשם מה קראתי לך, אני רוצה לקוות שעצם נוכחותי כאן מעידה כאלף עדים שבקשת חברי הוועד היתה בעצה אחת איתי, אינני גוזר עליך לקבל את התפקיד מתוקף סמכותי כמרא דאתרא, אולם בכל זאת באתי לבקש ממך שתקבל את התפקיד שכה הולם לך, זכות הרבים הוא דבר שאסור לזלזל בכך קבל את ברכתי וצא לדרך, כמובן שאצדד ואתמוך במועמדתך ובא לציון גואל".

כבוד הרב, השיב גדליה "במחילה מכבודכם שעלי לסרב להצעה זו. אמנם אני מרגיש שאני ראוי לתפקיד זה ואולי אוכל לייעל ולתפעל את ביהמ"ד על הצד הטוב ביותר. עם כל זה מני וגמור איתי שלא להגיש מועמדות ולוותר על התפקיד הנכבד. ואשתף את כבוד הרב והנוכחים עם הטעם שהיה כמוס איתי עד לרגע זה. בצעירותי לימדוני רבותי כי בשונה מכל אומה ולשון יחודו של כלל ישראל ש'אין המטרה מקדשת את האמצעים' כלומר גם אם המטרה נכונה ואמיתית אין שום היתר שעל הדרך, האמצעים שנעשה כדי להשיג את המטרה יעשו בחטא.

אין לי ספק שכדי שאוכל להיבחר לא תהיה ברירה אלא לגלות קלונו של זלמן ולהלבין פניו ברבים, זלמן השמש היקר שאמנם מעד מוקף בידידים ואוהדים והם יתקשו לקבל את עמדת חברי הוועד, ואז לא יהיה מנוס מלהוכיח את קלונו שחור על גבי

לבן, מה שממש אסור מכל ההיבטים גם המוסריים ובודאי על פי דין תורה. עוד דבר למדוני שדבר שאדם רוצה לבדוק את עצמו האם כנים מעשיו לשם שמים, שיבדוק האם הוא מוכן גם לומר זאת באופן ישיר לבן אדם שיש לו טענות אליו, אם כן סימן שהוא דבק בדרך האמת, ואם לא הריהו סימן מובהק שאין כוונותיו נטו לשם שמים, ויתירה מזו לפעמים עלול אדם לחטוא על פי מה שנראה לו מצווה, אבל היות והיא מצווה הבאה בעבירה, אות ברור הוא שאין זה מצד הדין והאמת הצרופה.

ולכן לעצם העניין נראה לי שאפשר לקרוא לזלמן באופן פרטי ע"י אחד מנכבדי הקהילה או על ידי הרב ולהציג בפניו את האמת המרה, ולתת לו צ'אנס נוסף לתקן את דרכיו, לא ראוי שאדם שהשקיע 23 שנות שמשות

גדליה החלטנו באסיפת הוועד שאין כמוך - מי שמתאים ביותר להנהלת ביהמ"ד ובאנו לבקש ממך שתגיש מועמדות לבחירתך על יד חברי הקהילה.

בית הכנסת המרכזי "היכלי ישורון" מנה מעל 1000 מתפללים בכל יום, בית כנסת זכה למקום של כבוד גדולי הת"ח באו להגות בתורת ה' ולעשות שם לילות כימים נחת רוח לעבודתו ית"ש, מסביב לבית המדרש המרכזי היו גם חדרי ספח לתפילה במניינים שהתקיימו ברצף זה אחר זה, ומשכך היה צורך בשמש אחראי שינהל ביעילות את צרכי הבית מדרש.

זלמן היה גבאי במשך 23 שנה, הוא עמד במרומי גיל החמישים פלוס, עדיין לא זקן אבל גם לא צעיר, שנים רבות ניהל את הביהמ"ד ביד רמה לשביעות רצון כולם. משך כל השנים צבר לעצמו זלמן ידידים לרוב, במתק לשונו ובאדיבותו שבה את ליבם, הם ראו בו דמות ייחודית והוא באמת היה אדם כזה, אולם ברבות השנים כשהחל לחתן את בניו והוא נעשה טרוד יותר בצרכי הבית, ומשכך לא פלא שחלה הזנחה מתמדת בניהולו של הביהמ"ד.

בתקנון הקהילה היה רשום שכל חמש שנים צריך להתקיים בחירות לתפקיד הגבאות, אולם ב-23 שנים האחרונות התקיים רק פעם אחת בחירות שגם שם זכה זלמן ברוב קולות, ובכל אותם פעמים שהיה צריך להתקיים בחירות

נמנעו מלעשות זאת כי ראו שרוב רובו של חברי הקהילה היו שבעי רצון ולא ראו כל תועלת ביצירת בחירות כשהתוצאה ידועה מראש.

המצב היה יכול להימשך גם הלאה, על אף שחלו תמורות בניהולו הלקוי של זלמן שמפאת רחמנות על משפחתו שלא יישאר חלילה ללא משרה מפרנסת, אולם בשנה האחרונה גילו חברי הוועד שחיוך

מניהול כושל יש גם כן ניהול לא תקין, משהו פה לא מתאים מבחינת המספרים, במעקבים שביצעו אחריו חברי הוועד גילו שזלמן לא עלינו שולח ידו בכיס הצדקה וזה כבר היה מצב בלתי נסבל, אי לכך החליטו חברי הוועד שהפעם מוכרחים לקיים את תקנון הקהילה בעריכת בחירות ויהי מה, לצורך זה ישבו ודנו בכובד ראש את מי אפשר להעמיד כאטרנטובה מול זלמן והגיעו להחלטה משותפת שאין כמו גדליה, הוא הכי מתאים ויש לו את מירב הסיכויים לגבור עליו.

הם ידעו שתהיה להם בעיה להיזי את זלמן מתפקידו כי רוב חברי הקהילה אינם מודעים למצב, ומתוך ידידות לא יוותרו על תפקידו, וחלקם מתוך רחמנות. כשבאו לבקש מגדליה שיסכים להתמודד מולו, פרסו בפניו את

האם יכול להיות שפוסקים לפי ההלכה, ולבסוף טועים בדבר?

ואם כן מה העצה כדי להינצל מזה?

סגולה לבנים הגונים

הזוכה להינצל כל ימיו מעוון הלבנת פנים, הקב"ה יצילהו מכל צרה, ויצאו ממנו בנים הגונים, כמו שמצינו שארע לתמר בזכות שהסכימה להפיל עצמה לשריפה כדי שלא תלבין פני יהודה, וכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים!
(מנורת המאור סי' נח)

ותירץ שכשמע יהודה כיצד הם מתכננים את היעלמותו של יוסף סימן לדבר שיש פגם בדין אמת שלהם שאינו לפום דין תורה, וכך אמר להם שאם אנו בטוחים בדינם אין לנו להסתיר זאת, אלא אדרבא נבוא ונאמר לאבינו שדנוהו ע"פ דין תורה. **ומזה שחיפשו עליה לכסות העניין מוכחא מילתא שאינו דין אמת** ולכן הציע לנו ונמכרו לישמעאלים, וכך פירושו במקרא, שאמר להם יהודה **"מה בצע כי נהרוג, - וכיסינו את דמו"** כשאנו מחפשים עליה כיצד להסתיר האמת שזהו סימן מובהק לחוסר יושר והיפך רצון ה' כמו שנתגלה למפרע שרצון ה' היה שיתגלגל למצרים ולא שימות ח"ו, (כן ראיתי בשם ר' מנחם מנדל מקאצק - לקוטי מגדים. שאמר דבר שרוצים להעלימו סימן שאינו מצד האמת).

הרי לנו הוראה ברורה שכל אלו שמתהדרים בהלכה ברורה שמצוות היום - הוא למחות, להלבין פניו, להפיץ פאשקווילים בריש גלי וכיו"ב, יש להם דרך ברורה לבדוק אמיתת הדברים עד היכן הם אמת. **אם אינם יראים לבוא ולומר האמת לבעל המעשה ולהוכיחו בסבר פנים יפות אין זה רע כלל וכלל**, אך אם מוצאים שיטות עקיפות איך להוכיח ולגרום לשני לחזור מדרכו הרעה, ורואים הם שנאחזים בתירוצים ופלפולים שונים כדי להיאחז בקרונות מזבח ההלכה כדאי לחפות על מעשיהם המפוקפקים, או שמסתתרים מאחורי "האמת" באופנים שונים **סימן מובהק היא שאין זה מצד האמת.**

עניין זה שאין המטרה מקדשת את האמצעים אנו מוצאים כמה פעמים בתורה וביניהם גם עניין שליחות משה רבינו לגאול את עם בני ישראל ממצרים, שאמר לו הקב"ה **שאם אין אתה גואלם אין אחר גואלם** (שמ"ר ג, ד) שסירב משה לקבל השליחות, וכל גורל כלל ישראל תלויה היתה על שליחותו זו ועל"כ לא הסכים מפני החשש שמא קבלת התפקיד תגרום חולשת הדעת לאהרן אחיו הגדול, ונתרצה רק אחרי שהבטיחו הנה אהרן יוצא לקראתך וראך ושמה בליבו. וכן אצל יוסף שאמר **הוציאו כל איש מעלי** שעל אף שנכנס לסכנה, כדי שלא לבייש את אחיו עשה כן.

פרסום נר חנוכה ילפינן מראובן

מדרש פליאה (ע"ה) **הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים** (שיר השירים ז"ד) הדודאים נתנו ריח זה **ראובן** ועל פתחינו כל מגדים זה **נר חנוכה**.

הסבר המדרש פליאה מסביר החת"ס על פי מה שנשאל הרשב"א האם לפרסם שמו של נדיב שתרם תרומה מכובדת לבית הכנסת, וענה בוודאי שכן שהרי ילפינן מראובן עניין פרסום המצווה, שראובן על אף שלא הצילו ממש, העידה עליו התורה **וישמע ראובן ויצילוהו מידם ויאמר לא נכנו נפש** (ל"ז כ"א) ולמדו מזה חז"ל **שפרסמין עושי מצווה**, אם כן בוודאי האדם שתרם בפועל מן הראוי לפרסמו.

עניין זה אנו רואים גם בחנוכה שעל אף שהנס היה בנסתר צונו חז"ל להניחה על פתח ביתו כדי לפרסם הנס. ועתה מבואר שפיר **הדודאים נתנו ריח - זה ראובן** שהתורה פרסמה כוונותיו הנסתרות **ועל פתחינו כל מגדים - זה מצוות נר חנוכה** שממנו למדו חז"ל לצוות על מצוות נר חנוכה שיניחה על פתח הבית כדי לפרסם מצווה.

(ליקוטי חבר בן חיים-תלמיד החת"ס)

עוד כיו"ב ואכמ"ל.

אולם הגדול מכולם שנינו כאן בפרשתנו שבעוד אלו המוזכרים לעיל רק ויתרו על כבודם או על נפשם כדי שלא להלבין פני אחיהם, ואילו אצל תמר **הקריבה עצמה ביותר שהסכימה להקריב עבור זה חייה וחיי שני בניה הגשמיים, וגם עתידה הרוחני של האומה הישראלית שיהיו בלי מלכות בית דוד וגואל העתידי** והכל כדי שלא להלבין פני יהודה, שהיה ברור כאלף עדים שהיא צודקת, מה גם שמבואר במדרש שנעלם לה שלושת הסימנים והקב"ה המציא לה הכל מחדש, ולא היה ספק שיהודה טעה ועכ"ז ויתרה על הכל כדי שלא להלבין פניו, **וזוהו מוסר השכל שאין המטרה מקדשת את האמצעים ולא יכול להיות שיצא דבר טוב בדרך שאיננו לפי דרך התורה**, ועוד דבר נלמד מפרשה זו על הודאת יהודה, שלא התבייש לגלות ברבים ולומר **צדקה ממנו** ולכן זכה לשני מלכים אלו ומלכות בית דוד נמשך לו ולזרעו עד עולם.

יסולק בבושת פנים, מה גם שחיבים לקחת בחשבון את המשפחה מסביב על כל ההשלכות שעלולים להיגרם על ידי כך.

ר' שמואל ברוך המרא דאתרא דפק על השולחן, ואמר: "גדליה אשריך אשריך, דבריך נכונים ואמיתיים וניכרים בהם גדולתך ואף אני אענה ואומר **'צדקת מאיתנו'**, נעשה הכל כפי השעצת - כדי לא לפגוע בזלמן, ולפתור את הבעיה בדרך אחראית ומכובדת".

לא פעם אנו עומדים בפני דילמות לא פשוטות, כאשר מצד אחד אנו בטוחים שהנושא בתפקיד מעל בתפקידו או שאיננו מתאים למשרתו ואין מנוס אלא להעבירו מתפקידו, האם יש דרך שאנו יכולים לבדוק את עצמנו אם אנחנו פועלים בדרך האמת, או חלילה עם אמוציות ונגיעות שמובילות אותנו למעשה זה? בפרשתנו נמצא התשובה המתאימה לסוגיא זו.

ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר וכו' (לט) רש"י למה נסמכה פרשת תמר לפוטיפר, כדי לסמוך מעשה אשתו של פוטיפר למעשה תמר, לומר לך; מה זו לשם שמים נתכונה, אף זו לשם שמים שראתה אשת פוטיפר באצטרולוגין. **שלה שעתידיה להעמיד בנים מיוסף, ואינה יודעת אם ממנה או מבתה.**

שואל המגיד ר' שלום שבדרון צ"ל תמוה ומפליא הדבר אם חז"ל קבעו שאשת פוטיפר לשם שמים נתכונה כמו תמר, הרי אין אלו דברי הפרזה וגוזמא ואם כן הכיצד תמר נשארה צדקנית חסודה וברוכה ואילו אשת פוטיפר שנתכונה לשם שמים בדיוק כמותה, נקבע שמה לקלון ונחתם זכרה לארורה ומרשעת? **אכן מעשיהם יוכיחו!** הנה מבואר בחז"ל **שידעה תמר ברוח הקודש שיש לה שני תאומים אשר מהם עתיד לצאת בית דוד וגואל ישראל-משיח צדקנו** "והיתה מטפחת על כריסה ואומרת: מלכים אני מעוברת, גאולים אני מעוברת, ועם כל זה כשראתה שעם הלשם שמים נכנסה לקושי וספק ונשארה לה ברירה של או להלבין פני יהודה - או להישרף, החליטה בנפשה אם לא יודה מעצמו תשרף היא ושני בניה, מלכות בית דוד ומשיח צדקינו, וכל הייעוד העתידי ובלבד שלא אלבין פניו ברבים. **לכן אין כל פלא שנשארה שמה של תמר לברכה.**

לעומת זאת אשת פוטיפר אף שלפי חשבונותיה היה זה לשם שמים, אבל כשיוסף לא מיישר קו ואינו מסכים עם ה"לשם שמים" שלה, לא זו בלבד שלא הוכרח להכלימו, אלא שהלכה מרצונה לביישו ברבים והעלילה עליו שקרים וכזבים, ולא נחה דעתה עד שישב בבית האסורים. זהו אם כן ההבדל ביניהם.

אפשר לכאורה ללכת על פי תורה על פי הלכה ולטעות בדבר, ולחשוב - הנה הכל הוא כדת וכדין ולמעשה עושים את ההיפך מרצון ה'. ואם כן ישאל השואל האיך אדע אם אינני טועה הרי נראה לי ברור שזהו ההלכה, וזהו רצון ה' לכן כדאי שנעיין בווארט הבא.

ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו וברש"י ונעלים את מיתתו (ל"ז כ"ו).

בספר אוהל תורה הקשה צריך להבין דעתו של יהודה מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר? הרי בוודאי בתחילה היה בעצה אחת עם אחיו להרגו וכמשמע מהאזה"ח **שהיה שם דין תורה ונתחייב שם מיתה** ע"פ הכרעתם ודעת כל השבטים, מה גם שהיה נראה שהכל דין אמת לאמתה שהרי הקב"ה בכבודו ובעצמו הצטרף לחרם, **אם כן מדוע חזר בו יהודה?**

העלון יו"ל בחסות

קופירייטינג
 פרסום גרפיקה הפקות יח"צ אסטרטגיה בניית וקידום אתרים

ניתן להזמין גם קופירייטינג - רשיונות וכתיבה שיווקית בלבד

תלפון: 073-73-70-930 פקס: 073-73-70-940

אהרן רכניצר לתאום פגישה 057-310-7200

קדושת אהרן 12 ירושלים. דוא"ל: copyriting@gmail.com